A VALLÁSSZABADSÁGRÓL SZÓLÓ 2020. ÉVI NEMZETKÖZI JELENTÉS – MAGYARORSZÁG

Összefoglaló

Az Alaptörvény (alkotmány) rendelkezik a vallásszabadságról, amely magában foglalja a vallás vagy más meggyőződés szabad megválasztását, megváltoztatását és kinyilvánítását is, továbbá megemlíti a „kereszténység nemzetmegtartó szerepét” és a „különböző vallási hagyományok” tiszteletben tartását. Tiltja a vallási diszkriminációt és a vallási közösségek méltóságát sértő beszédet, és rendelkezik a vallási közösségek autonómiájáról. December 15-én a parlament módosította az alkotmányt, és az új szövegrész szerint a gyermekek számára biztosítani kell „a hazánk alkotmányos önazonosságán és keresztény kultúráján alapuló értékrend szerinti nevelést”. A módosítás december 23-án lépett hatályba. A vallási csoportoknak négy szintje létezik, amelyek mindegyike jogosult állami támogatásra és a tagok személyi jövedelemadójából teljesített felajánlásokra. A Fővárosi Törvényszék hét vallási csoportot jegyzett be, egyet elutasított, négy kérelem elintézése pedig folyamatban volt. Az Alkotmánybíróság elutasította az egyes vallási és civil társadalmi csoportok által diszkriminatívnak tartott egyházügyi törvénnyel szemben benyújtott panaszt. A muszlim közösség közölte, hogy a hatóságok továbbra is megtagadták a temetői engedélyek kiadását. A zsidó szervezetek elítélően nyilatkoztak egy állami fenntartású rádióállomás új igazgatójának kinevezéséről, akiről azt állították, hogy korábban többször is antiszemita kijelentéseket tett; kifogásolták, hogy a kormány az iskolai kötelező olvasmányok listájára antiszemita írókat vett fel, és törölt a listából egy Nobel-díjas holokauszttúlélőt; valamint helytelenítették, hogy egy széles körben antiszemitának tartott történész magas szintű állami kitüntetésben részesült. Ezenkívül továbbra is bírálták a Sorsok Háza nevű holokausztmúzeummal kapcsolatos javaslatot, mivel azt az ország holokauszt során betöltött szerepének elhalványítására irányuló kísérletként értékelték. Egyes vezető kormányzati tisztviselők továbbra is a „keresztény Európa” védelméről szóló nyilatkozatokat tettek.

Az antiszemitizmust figyelemmel kísérő Tett és Védelem Alapítvány 16 antiszemita incidensről számolt be az év első felében; ezek közül egy esetben diszkriminációra, 11 esetben gyűlöletbeszédre, négy esetben pedig rongálásra került sor. Egyes muszlim vezetők úgy nyilatkoztak, hogy bár fizikai támadások ritkán fordultak elő, szóbeli sértésekre gyakran került sor, és muszlimellenes diszkriminációra is volt példa. Radikális jobboldali és neonáci csoportok tagjai ismét megemlékeztek a német és a magyar csapatok által 1945 februárjában, Budapest szovjet Vörös Hadsereg általi ostroma alatt megvalósított kitörési kísérletről. Koszorúkat helyeztek el a nácik és a velük együttműködő személyek tiszteletére, melynek során néhányan történelmi egyenruhákat és jelvényeket

viseltek. A megemlékezésről néhány kormányközeli médium kedvezően számolt be. Egy, az Európai Unió (EU) által finanszírozott, az ország lakossága körében elvégzett felmérés megállapította, hogy 41% nem szimpatizál a muszlimokkal, 15% pedig a zsidókkal; 49% egyetértett azzal, hogy a zsidók jelentős befolyást gyakorolnak a világ eseményeire és a gazdaságra, továbbá 34% úgy vélte, hogy a holokauszt túl nagy figyelmet kap. 10% úgy gondolta, hogy a zsidók gyakori célpontjai a gyűlöletbeszédnek, 9% pedig a muszlimokról állította ugyanezt.

Az Egyesült Államok nagykövete, a nagykövetség egyéb tisztségviselői és az Egyesült Államok Külügyminisztériumának az országba látogató képviselői találkozókat tartottak a Miniszterelnökség és más kormányzati szervek tisztségviselőivel, valamint helyi zsidó csoportokkal és a Zsidó Kárpótlási Világszervezettel annak érdekében, hogy megtárgyalják a holokauszt során elkobzott örökösök nélküli zsidó vagyon visszaszolgáltatását, a holokausztról való történelmi megemlékezést, valamint a Sorsok Háza holokausztmúzeum koncepcióját. A kormánnyal és a vallási vezetőkkel tartott egyéb találkozókon a nagykövetség képviselői kiálltak a vallásszabadság és a vallási tolerancia mellett, valamint tárgyaltak az egyházügyi törvény rendelkezéseiről, az antiszemitizmusról és a muszlimellenes retorikáról. Januárban a nagykövetség a weboldalán és a közösségi oldalain is kiemelten kezelte Auschwitz és a budapesti gettó felszabadításának évfordulóit, valamint a holokauszt nemzetközi emléknapját, és kiemelt helyen számolt be arról, hogy az ügyvivő részt vett a Holokauszt Emlékközpont és a zsidó csoportok által szervezett három megemlékezésen.

I. Vallási demográfia

Az Egyesült Államok kormánya 9,8 millió főre teszi a teljes népességet (2020. évközi becslés). A 2011. évi országos népszámlálás szerint – amely a vallási hovatartozásról is tartalmazott egy nem kötelező kérdést – a lakosság kérdést megválaszoló 73%-ának 51%-a római katolikusként azonosította magát, 16%-a a Magyar Református Egyház tagjaként (reformátusként), 3%-a evangélikusként, 2%-a görögkatolikusként, kevesebb mint 1%-a pedig zsidóként; 23% nem jelölt meg vallási hovatartozást, 2% pedig ateistának vallotta magát. A lakosság együttesen kevesebb mint 5%-át kitevő többi vallási csoport közé tartoznak a következők: a görög ortodox egyház, a Hit Gyülekezete (egy pünkösdi csoport), a Szcientológia Egyház, az orosz és egyéb ortodox keresztény csoportok, egyéb keresztény felekezetek, a buddhisták, a muszlimok és a Magyarországi Krisna-tudatú Hívők Közössége. Egy 2013-as beszámoló szerint a Magyarországi Evangéliumi Testvérközösségnek (MET) körülbelül 8500 tagja van, a Magyar Pünkösdi Egyház pedig a 2011. évi népszámlálás szerint körülbelül 9300 taggal rendelkezik. A Zsidó

Világkongresszus becslése szerint a zsidó lakosság lélekszáma 35 000 és 120 000 közé tehető. A helyi zsidó szervezetek becslése szerint körülbelül 100 000 zsidó származású állampolgár él az országban, elsősorban Budapesten. A többi vallási csoport tagjai az egész ország területén jelen vannak.

II. A vallásszabadság kormányzat általi tiszteletben tartása

Jogi háttér

Az Alaptörvény – az ország alkotmánya – rendelkezik a lelkiismereti és vallásszabadságról, ami magában foglalja a vallás vagy más meggyőződés szabad megválasztását vagy megváltoztatását és azt a szabadságot, hogy vallását vagy más meggyőződését mindenki vallásos cselekmények, szertartások végzése útján vagy egyéb módon, akár egyénileg, akár másokkal együttesen, nyilvánosan vagy a magánéletben kinyilvánítsa vagy gyakorolja. Tiltja a vallási diszkriminációt és a vallási közösségek „méltóságának megsértésére irányuló” beszédet. December 15-én a parlament jóváhagyott egy alkotmánymódosítást, amely december 23-án lépett hatályba, és amely rögzítette, hogy a gyermekek számára biztosítani kell „a hazánk alkotmányos önazonosságán és keresztény kultúráján alapuló értékrend szerinti nevelést”.

Az alkotmány preambuluma szerint „[e]lismerjük a kereszténység nemzetmegtartó szerepét” és „[b]ecsüljük országunk különböző vallási hagyományait”. Az alkotmány rendelkezik a vallási közösségek és az állam elválasztásáról, valamint a vallási közösségek autonómiájáról. Az alkotmány szerint az állam a vallási közösségek kérésére együttműködhet velük a közösségi célok elérése érdekében.

2019-ben hatályba lépett a 2011. évi egyházügyi törvény módosítása, amelyet a parlament 2018-ban fogadott el. A módosítás célja a magyar Alkotmánybíróság és az Emberi Jogok Európai Bírósága által meghozott ítéletek végrehajtása volt. A törvény egy négyszintű rendszert vezet be, amely – fontosságuk szerint csökkenő sorrendben – a következőkből áll: „bevett egyházak”, „bejegyzett egyházak” (más néven „bejegyzett II.”), „nyilvántartásba vett egyházak” (más néven „bejegyzett I.”) és „vallási egyesületek”. A törvény az „egyház” kifejezést használja minden vallási közösségre, nem csak a keresztényekre, és függetlenül attól, hogy melyik kategóriába tartozik, minden vallási csoport használhatja az „egyház” szót a hivatalos nevében. Minden korábban bevett egyházként létező vallási csoport megtartotta a jogállását, tehát bevett egyházként az új rendszer első szintjére került besorolásra. A bevett egyházként történő elismeréshez a parlament jóváhagyására van szükség, a másik három kategóriára vonatkozó bejegyzési kérelmekről pedig a Fővárosi Törvényszék

hoz határozatot. A vallási csoportok mind a négy szinten jogi személyiséggel rendelkeznek, azaz jogaik lehetnek, így például tulajdonjoguk.

Azok a vallási szervezetek, amelyek nem kérelmezik a négy kategória valamelyikébe történő besorolásukat, ettől függetlenül továbbra is folytathatják a működésüket, és istentiszteletet tarthatnak. A törvény kimondja, hogy a vallásszabadság alkotmányos védelme a bejegyzetlen csoportokra is vonatkozik.

A bevett egyházi jogállás megszerzéséhez a vallási csoportnak először bejegyzett egyházi jogállást kell szereznie, majd átfogó együttműködési megállapodást kell kötnie az állammal a közösségi célok megvalósítása érdekében. A kormány az átfogó megállapodást benyújtja a parlamenthez, amelynek azt kétharmados többséggel kell jóváhagynia. A bejegyzett egyház azon a napon válik bevett egyházzá, amelyen a parlament jóváhagyja az átfogó megállapodást. A bevett egyházak jelentős mértékű állami támogatásra jogosultak a közcélú tevékenységeik folytatásáért.

A bejegyzett egyházi jogállás követelménye, hogy a kérelem benyújtása előtti öt évben átlagosan évente 4000 főnek kell felajánlania az adóját a vallási csoport részére. Ehhez a jogálláshoz az is szükséges, hogy a csoport legalább 20 éve működjön vallási egyesületként belföldön vagy legalább 100 éve nemzetközi szinten, illetve hogy legalább 15 éve működjön nyilvántartásba vett egyházként belföldön vagy legalább 100 éve nemzetközi szinten.

A nyilvántartásba vett egyházi jogállás követelménye, hogy a kérelem benyújtása előtti három évben átlagosan évente 1000 főnek kell felajánlania az adóját a vallási csoport részére, valamint a csoportnak legalább 5 éve vallási egyesületként kell működnie belföldön vagy legalább 100 éve nemzetközi szinten.

A vallási egyesületi jogálláshoz a vallási csoportnak legalább 10 taggal kell rendelkeznie.

A törvény lehetővé teszi, hogy a kormány a közcélú tevékenységek teljesítése és a hitéleti tevékenységek támogatása tekintetében egyedi együttműködési megállapodásokat kössön a vallási csoportok mind a négy szintjébe tartozó szervezetekkel. A megállapodások időtartama a vallási közösség jogállásától függ: a vallási egyesületek esetében legfeljebb öt év lehet, a nyilvántartásba vett és a bejegyzett egyházak esetében legfeljebb 10, illetve 15 év, a bevett egyházak megállapodása pedig határozatlan időre szól. A szóban forgó megállapodások meghosszabbíthatók.

Azok a vallási csoportok, amelyek vállalják, hogy vallási tevékenységeikre vonatkozóan nem igényelnek állami vagy uniós támogatást (ideértve a személyi jövedelemadó felajánlását is), a felajánlott személyi jövedelemadó

mennyiségére vonatkozó követelmény teljesítése nélkül is bejegyzett vagy nyilvántartásba vett egyháznak minősülhetnek. A kérelmet benyújtó vallási közösségnek elsősorban vallási tevékenységeket kell végeznie, és nem lehet ellene folyamatban büntetőeljárás, a megelőző 5 évben nem ítélhették el bűncselekmény elkövetése miatt, nem alkalmazhattak vele szemben joghátrányt a „számviteli és gazdálkodási szabályok ismételt megsértése" miatt, és nem jelenthet nemzetbiztonsági fenyegetést. A bíróság a fenti szempontok vizsgálata alapján dönti el, hogy bejegyzett vagy nyilvántartásba vett egyházi jogállást biztosítson-e az adott kérelmezőnek. A kérelmek vizsgálata során a bíróság egyházjogi, egyháztörténeti, egyházi vagy tudományos szakértőkkel konzultálhat, valamint a nemzetbiztonsági szolgálatok véleményét is kikérheti.

Azok a vallási csoportok, amelyek vállalják, hogy nem igényelnek állami vagy uniós finanszírozást, később viszont mégis pénzügyi támogatást vesznek igénybe, kötelesek ezt a támogatás folyósítását követő 15 napon belül bejelenteni a bíróságnak. Ahhoz, hogy elkerülje jogállásának elvesztését vagy az alacsonyabb szintre való besorolást, a vallási csoportnak nyolc nap áll a rendelkezésére, hogy nyilatkozzon a bíróság felé arról, hogy a támogatás összegét visszafizette, vagy teljesítette a bejegyzett vagy nyilvántartásba vett szervezetek tekintetében a magánszemélyek jövedelemadó-felajánlásaira vonatkozóan előírt követelményt. A vallási csoport vagy az ügyészség fellebbezést nyújthat be a csoport jogállására vonatkozó bírósági határozat ellen a Fővárosi Ítélőtáblához.

A törvény úgy rendelkezik, hogy az egyházügyekért felelős miniszternek a bíróságtól kapott tájékoztatás alapján bárki számára ingyenesen hozzáférhető elektronikus adatbázist kell vezetnie a jogi személyiséggel rendelkező vallási csoportokról. Az adatbázis nyilvánosan elérhető a kormány központi weboldalán, a kormany.hu oldalon.

A törvény lehetővé teszi az adózók számára, hogy a 2020. évi adóévtől kezdve jövedelemadójuk 1%-át a négy kategória bármelyikébe tartozó bármely vallási közösségnek felajánlhassák. Ezeket az összegeket a vallási csoportok szabadon felhasználhatják. Csak a bevett és a bejegyzett egyházak (a két legmagasabb szint) jogosultak az 1%-os felajánlásokat kiegészítő állami támogatásra.

A törvény szerint a Fővárosi Törvényszék – a bevett egyházak kivételével – megszüntetheti a jogi személyiséggel rendelkező vallási közösséget, ha annak tevékenysége ellentétes az alkotmánnyal vagy a törvénnyel, illetve ha a bíróság határozatában megállapítja, hogy meg kellett volna tagadni a nyilvántartásba vételét. A parlament megszüntetheti a bevett egyházat, ha az Alkotmánybíróság megállapítja, hogy annak működése alkotmányellenes. Ha a vallási közösség jogutód nélkül szűnik meg, vagyona – a hitelezők követeléseinek kielégítése után – az állam tulajdonába kerül, és közcélú tevékenységre kell fordítani.

Harminckét egyház rendelkezik bevett jogállással. Ezek közé tartozik a Római Katolikus Egyház, számos protestáns felekezet, több ortodox keresztény csoport, egyéb keresztény felekezetek – mint például Az Utolsó Napok Szentjeinek Jézus Krisztus Egyháza, a Hetednapi Adventista Egyház és az Üdvhadsereg –, három zsidó csoport (a Magyarországi Zsidó Hitközségek Szövetsége, az Egységes Magyarországi Izraelita Hitközség és a Magyarországi Autonóm Orthodox Izraelita Hitközség), valamint a Magyarországi Krisna-tudatú Hívők Közössége, amely az egyetlen egyházként bejegyzett hindu szervezet. A lista buddhista és muszlim ernyőszervezeteket is tartalmaz, amelyek több különálló csoportot ölelnek fel.

A törvény értelmében az állam nem tarthat fenn, és nem hozhat létre semmilyen szervet a vallási csoportok irányítása vagy ellenőrzése céljából. Az állam nem vizsgálhatja felül, nem módosíthatja, és nem kényszerítheti ki a hittételeiket, belső szabályaikat és alapszabályaikat. Elnevezésük, jelképeik és szertartásrendjük szerzői jogi védelem alatt áll, épületeiket és temetőiket pedig a büntetőjog védi.

Az alkotmány egységes rendszert alakított ki az Alapvető Jogok Biztosának Hivatala (ombudsman) formájában. Az ombudsman az alapvető jogok – köztük a vallásszabadság – megsértésével kapcsolatos ügyeket vizsgálja, és általános vagy egyedi intézkedéseket kezdeményez a jogsértések orvoslása érdekében. Ezek az intézkedések nem rendelkeznek jogi erővel.

A Szentszékkel kötött egyezmények szabályozzák az állam és a Katolikus Egyház közötti kapcsolatokat, ideértve a közcélú szolgáltatások és a vallási tevékenységek finanszírozását, valamint az állam által a kommunizmus idején lefoglalt vagyonnal kapcsolatos igények rendezését is. Ezek az egyezmények mintaként szolgálnak az állam többi vallási közösséggel fennálló kapcsolatainak szabályozásához, azonban vannak eltérések abban, hogy az állam milyen jogokat és privilégiumokat biztosít azoknak a különböző vallási közösségeknek, amelyekkel megállapodást kötött. Az állam hivatalos megállapodásokat kötött a Magyarországi Református Egyházzal, a Magyarországi Evangélikus Egyházzal, a Magyarországi Zsidó Hitközségek Szövetségével (Mazsihisz) és négy ortodox egyházzal is.

A törvény szerint a bevett, a bejegyzett és a nyilvántartásba vett egyházak börtön- és kórházlelkészi szolgálatot végezhetnek. Más jogszabályok alapján úgy tűnik, hogy a vallási egyesületek is jogosultak lehetnek arra, hogy szolgálatot végezzenek az említett intézményekben.

A honvédség és a rendfenntartó szervek dolgozói szabadon gyakorolhatják a vallásukat a magánéletükben, valamint a munkahelyükön is, amennyiben vallásuk gyakorlása nem ellentétes kötelező szolgálati feladataikkal. A Római

Katolikus, a Református és az Evangélikus Egyház, valamint a zsidó hitközségek (amelyeket a kormány általában „történelmi egyházaknak” hív) jogosultak arra, hogy engedély kérelmezése nélkül lelkészi szolgáltatásokat nyújtsanak a honvédségnek. Más vallási csoportoknak engedélyt kell kérniük ahhoz, hogy ilyen szolgáltatást nyújthassanak.

A büntetés-végrehajtási intézetek általában lehetővé teszik a szabad vallásgyakorlást a rabok számára, valamint speciális étrendet is biztosítanak nekik, például kóser, vegetáriánus és disznóhús nélküli ételeket. A történelmi egyházak külön engedély nélkül is végezhetnek börtönlelkészi szolgálatot, azonban más vallási csoportok csak a hivatalos látogatási időben és az adott büntetés-végrehajtási intézet engedélyével, az egyedi megállapodásban meghatározottak szerint nyújthatnak ilyen szolgáltatást. A történelmi egyházak arra is automatikusan jogosultak, hogy lelkipásztori szolgáltatások nyújtása céljából kórházi betegeket látogassanak meg, más csoportok azonban csak bizonyos körülmények esetén járhatnak el így, például csak látogatási időben.

Az állami iskolák első nyolc évében kötelező heti egy óra általános erkölcstan vagy hit- és erkölcstan oktatást biztosítani. A szülők és a diákok választanak az általuk preferált bevett egyház által megtartott hit- és erkölcstanórák, illetve az állami iskolák tanárai által megtartott világi erkölcstani kurzus közül. A többi vallási csoport a kötelező tanterv keretében nem nyújthat vallási oktatást az állami iskolákban, azonban a kötelező tanterven felül választható hitoktatást biztosíthatnak, ha azt a szülők vagy a diákok kérik. A magániskolák nem kötelesek a hit- és erkölcstan-, illetve általános erkölcstanórák bevezetésére.

A négy kategória valamelyikében bejegyzett minden vallási csoport jogosult saját iskolát nyitni. Az ilyen iskolák számára az állam a beiratkozott diákok száma alapján támogatást nyújt a munkavállalók fizetéséhez. Az iskola működési kiadásaival kapcsolatban csak a bevett egyházak jogosultak automatikusan kiegészítő támogatásra. A többi vallási csoport kiegészítő működési támogatást igényelhet, és az Emberi Erőforrások Minisztériuma (EMMI) egyedi szerződést köthet velük az említett költségek fedezésére.

A törvény ezenkívül minden jogi személyiséggel rendelkező vallási csoport számára lehetővé teszi, hogy átvegye valamely állami iskola fenntartását, ha a szülők és az iskolába beiratkozott felnőtt korú diákok több mint 50%-a aláír egy erre vonatkozó kérelmet, és az EMMI jóváhagyja az átvételt. Ilyen esetben az állam továbbra is finanszírozhatja az adott iskolát. Függetlenül attól, hogy újonnan alapított vagy az államtól átvett intézményről van-e szó, az egyházi iskolák szabadon, állami beavatkozástól mentesen gondoskodhatnak saját hitük oktatásáról, továbbá kötelezővé tehetik a hittant, és kizárhatják annak erkölcstanórákkal történő kiváltását. Az állam kétévente ellenőrzést végez mind

az egyházi, mind az állami iskoláknál annak biztosítása érdekében, hogy megfeleljenek a jogi előírásoknak.

Az alkotmány tiltja az olyan beszédet, amely sérti valamely vallási közösség méltóságát. A jog tiltja a vallási közösség vagy annak tagjai elleni erőszakra uszítást – illetve gyűlöletre uszítást –, ami három évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő. A jog három évig terjedő szabadságvesztéssel rendeli büntetni azt a személyt, aki valaki mást erőszakkal vagy fenyegetéssel akadályoz vallásának szabad gyakorlásában, illetve azt is, aki egy személyt vallási hovatartozása miatt bántalmaz.

A sértett tényleges vagy vélt vallási hovatartozása által motivált bántalmazás bűntettnek minősül, és egytől öt évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő. Az egyházi személyek elleni erőszak közfeladatot ellátó személy elleni erőszaknak minősül, és szintén egytől öt évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő. Aki vallási közösség tagja elleni erőszak alkalmazására irányuló előkészületben vesz részt, vétséget követ el, és két évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

A jog tiltja a holokauszt, a népirtás, illetve a nemzetiszocialista és kommunista rendszerek által elkövetett egyéb emberiség elleni bűncselekmények nyilvános tagadását, megkérdőjelezését vagy elbagatellizálását, amely cselekmények három évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendők. A büntető törvénykönyv vétségnek minősíti a horogkereszt, a náci SS-jelvény és a Nyilaskeresztes Párt (a náci Németországgal szövetséges fasiszta, antiszemita párt) szimbólumának olyan módon történő viselését, közszemlére tételét, illetve terjesztését, amely sérti az emberi méltóságot vagy a diktatúrák áldozatainak emlékét, és az említett cselekményeket öttől 90 napig terjedő elzárással rendeli büntetni.

A törvény úgy rendelkezik, hogy fel kell függeszteni a mentelmi jogát annak az országgyűlési képviselőnek, aki vallási csoportok elleni gyűlöletre uszít, vagy nyilvánosan tagadja a kommunista, illetve a nemzetiszocialista rendszerek által elkövetett bűncselekményeket. Egyetlen országgyűlési képviselővel szemben sem indult ilyen eljárás.

Az ország a Polgári és Politikai Jogok Nemzetközi Egyezségokmányának részes állama.

Az állam által alkalmazott gyakorlatok

Azok a vallási csoportok, amelyeknek az egyházügyi törvény 2019. évi módosításának hatálybalépése előtt folyamatban volt a bevett egyházi jogállásra irányuló kérelme, január 6-ig egy egyszerűsített bejegyzési eljárás keretében

nyújthattak be kérelmet. A Miniszterelnökség szerint 16 ilyen csoport kérelme volt folyamatban, amelyek közül 11 új kérelmet nyújtott be az egyszerűsített eljárás keretében. E 11 csoport közül a Fővárosi Törvényszék a Názáreti Egyház kérelmét elutasította, a következő hat csoportot pedig nyilvántartásba vett egyházként jegyezte be: a Magyarországi Bahá'í Közösség, a Szim Salom Progresszív Zsidó Hitközség, a Bét Orim Reform Zsidó Hitközség Egyesület, a Shalom Bibliai Gyülekezetek Egyháza, az Evangéliumi Barátság Egyház és a Magyarországi Drukpa Kagyü Buddhista Közösség. További négy kérelem az év végén még függőben volt. A bíróság ezenkívül rendes eljárás keretében, tagjai száma alapján a Magyar Taoista Egyházat is nyilvántartásba vett egyházként jegyezte be.

Néhány vallási csoport kijelentette, hogy bár az új bejegyzési eljárás előrelépést jelent, az nem állította helyre a 2011. évi egyházügyi törvény és az egyházak állami elismerésére vonatkozó új rendszer elfogadása előtti teljes jogállásukat. A bejegyzett egyházak, a nyilvántartásba vett egyházak és a vallási egyesületek bejegyzési eljárásával kapcsolatos bírósági határozatok elérhetők voltak a bíróságok központi weboldalán, a birosag.hu oldalon. A Miniszterelnökség szerint egyetlen vallási csoport sem felelt meg a bejegyzett egyházi jogállás követelményeinek; ahhoz, hogy egy csoport bejegyzett egyházzá váljon, a megelőző 5 év átlagában legalább négyezer magánszemélynek kell felajánlania a részére személyi jövedelemadójának egy részét; ez az időszak csak 2019-ben (a törvény hatálybalépésének éve) vagy azt követően kezdődhetett meg. A bevett egyházak száma nem változott.

Az adóhatóság kibővítette azoknak a vallási csoportoknak a jegyzékét (mind a négy szint tekintetében), amelyek jogosultak a tagok személyi jövedelemadójából teljesített 1%-os felajánlásokra, és közölte, hogy azok a csoportok, amelyek 2021-ben szeretnének jogosultak lenni, december 31-ig kötelesek technikai adószámot igényelni.

A TASZ – a nyilvántartásból 2011-ben törölt egyes vallási csoportokat képviselő civilszervezet – arról számolt be, hogy ügyfelei azért nem kérelmezték a nyilvántartásba vételt, mert úgy gondolták, hogy a törvény módosított változata diszkriminatív. Májusban az Alkotmánybíróság elutasította a TASZ 2019-ben benyújtott panaszát, amelyben a módosított törvényt kifogásolta. A TASZ azzal érvelt, hogy a módosított törvény nem garantálja, hogy az állam egyenlő bánásmódban részesíti az egyházakat, ezért az alkotmányellenes. Az Alkotmánybíróság szerint a közösségi célok érdekében folytatott állami együttműködés és a vallási tevékenységek állami támogatása – bár kapcsolódik a vallásszabadság gyakorlásához – az alkotmány értelmében nem minősül alapvető jognak, a vallási közösségek pedig egyenlő alkotmányos védelemben részesülnek, függetlenül az adott vallási közösség jogi értékelésétől, tagjai számától, illetve közösségi tevékenységekben való

részvételétől. A TASZ – amelynek a korábbi törvénnyel kapcsolatban már folyamatban van egy ügye az Emberi Jogok Európai Bírósága (EJEB) előtt – arra hivatkozott, hogy a módosított törvény nem orvosolta a korábbi törvény jogsértéseit. Az EJEB előtti ügy az év végén még folyamatban volt.

Az EMMI a felére csökkentette a Magyarországi Evangéliumi Testvérközösség (MET) oktatási intézményeinek működéséhez nyújtott állami támogatásokat. A MET vezetője, Iványi Gábor lelkész kijelentette, hogy az EMMI ezenkívül arról is értesítette, hogy a következő tanévre nem fogja meghosszabbítani az oktatási megállapodást, ami veszélybe sodorta a MET mintegy 2200 – többnyire roma – gyermek által látogatott iskoláinak a fenntarthatóságát. Az EMMI a finanszírozás csökkentését a Covid19-világjárványból eredő költségvetési korlátokkal indokolta, valamint arra is hivatkozott, hogy a szóban forgó iskolák nem tudnak kézzelfogható eredményeket felmutatni. 2019 decemberében Iványi nyílt levelet tett közzé, amelyben elutasította Orbán Viktor miniszterelnök azon kijelentéseit, hogy kormánya egy keresztény kormányzat lenne.

A Szcientológia Egyház beszámolója szerint különböző szakaszokban és bíróságokon folyamatban voltak az amiatt indított fellebbezési eljárásai, hogy az adatvédelmi hatóság (NAIH) Budapesten és Nyíregyhazán lefoglalta az iratait. A NAIH személyes adattal való visszaélés állítólagos bűncselekménye miatt vizsgálta a Szcientológia Egyházat, és 2017-ben összesen 40 millió Ft (135 000 USD) összegű bírsággal sújtotta az Egyházat és annak központi szervezetét. Az Egyház arról is beszámolt, hogy a hatóságok 2019-ben visszavonták egy orosz-ukrán misszionárius pár tartózkodási engedélyét, januárban pedig kiutasítottak az országból egy kazah misszionáriust. A Szcientológia Egyház mindkét határozat ellen fellebbezett, amelyben a hatóságok megindokolták a misszionáriusok kiutasítását, akik álláspontjuk szerint „valós, közvetlen és súlyos fenyegetést jelentettek a nemzetbiztonságra”.

A Szcientológia Egyház közölte, hogy a budapesti székházára vonatkozó használatbavételi igazolás ügye továbbra is folyamatban van a Csongrád Megyei Kormányhivatal előtt, egy bírósági határozat azonban engedélyezte a Szcientológia Egyház számára, hogy továbbra is használja az épületet.

A Magyarországi Muszlimok Szervezete közölte, hogy továbbra is megoldatlan a muszlimok nem elegendő temetkezési helyeinek problémája. A Magyarországi Muszlimok Szervezete ezenkívül arról is beszámolt, hogy a kormány nem fejezte be az állami tulajdonban lévő pécsi Jakováli Hasszán Dzsámi 2018 óta tartó felújítását, ami miatt a helyi muszlim közösség nem tudta imahelyként használni a mecsetet.

Szeptemberben a MET közölte, hogy az állami tulajdonú közműtársaság nemfizetés miatt megpróbálta kikapcsolni a MET intézményeit a gázhálózatból,

ezáltal veszélyeztetve óvodájának, főiskolájának, hajléktalanszállójának és kórházának működését. Iványi Gábor lelkész kijelentette, hogy a MET ki tudná fizetni a hátralékos számláit, ha az állam megtérítené a csoport által 2016 és 2019 között amiatt elszenvedett károkat, hogy elvesztette az egyházi jogállását.

A Miniszterelnökség adatai szerint a 2019-2020-as tanévben az általános és a középiskolák 17,1%-át üzemeltették egyházak vagy egyházi fenntartású felsőoktatási intézmények (szemben a 2018-19. évi 16,7%-kal), 0,2%-át pedig vallási egyesületek. Az óvodáknak (3-7 éves gyermekek) 10%-át üzemeltették egyházak vagy egyházi fenntartású felsőoktatási intézmények – szemben az előző évben a bevett egyházak által fenntartott 9,7%-kal –, 0,2%-át pedig vallási egyesületek. 222 944 gyermek járt egyházak és vallási szervezetek által fenntartott óvodákba, valamint általános és középiskolákba – akiknek a 49,3%-a katolikus intézménybe járt –, szemben az előző évben ilyen intézményekbe járó 217 204 gyermekkel.

Augusztus 31-én egy iskola tanévnyitó ünnepségén Semjén Zsolt miniszterelnök-helyettes kijelentette, hogy az egyházi fenntartású iskolák fontos szerepet töltenek be a keresztény identitás megőrzésében azzal, hogy olyan értelmiséget nevelnek, „akiknél a szellemi tudás és a lelkiség egységben van”. Semjén az Eurostat adataira hivatkozva kijelentette, hogy a GDP-hez viszonyítva az Európai Unióban Magyarország költ arányosan a legtöbbet az egyházak támogatására, és hozzátette, hogy 2010 óta megduplázódott az egyházi iskolák száma. Szeptember 4-én Soltész Miklós, a Miniszterelnökség egyházi és nemzetiségi ügyekért felelős államtitkára kijelentette, hogy a kormány 106 milliárd Ft-ot (357,2 millió USD-t) biztosított a három legfontosabb egyháznak óvodafejlesztési projektekre: a Katolikus Egyház 67 milliárd Ft-ot (225,8 millió USD-t), a Református Egyház 30 milliárd Ft-ot (101,1 millió USD-t), az Evangélikus Egyház pedig 9 milliárd Ft-ot (30,3 millió USD-t) kapott.

Egy Pápai Gábor által készített, a független napilapban, a Népszavában április 28-án közzétett rajz a kormány Covid19-világjárványra adott válaszlépéseit felügyelő országos tisztifőorvost ábrázolta, ahogy a keresztre feszített Jézusra néz, és azt mondja, hogy halálát „alapbetegségei okozták”. Médiakommentátorok szerint a rajz célja a kormány járvánnyal kapcsolatos válaszlépéseinek, valamint annak a bírálata volt, hogy – kritikusai szerint – az országos tisztifőorvos kevesebbnek próbálta meg feltüntetni az országban a Covid19 miatt bekövetkezett halálesetek számát. A rajz felháborodást keltett a Kereszténydemokrata Néppártban, és Azbej Tristan – az üldözött keresztények megsegítéséért felelős államtitkár – istenkáromlással vádolta meg Pápait, és beperelte a lapot. A kormányközeli média megfélemlítő hadjáratot indított Pápai ellen; például a Szent Korona Rádió megkérte a követőit, hogy osszák meg Pápai lakcímét, mert „sokan lennének, akik meglátogatnák”.

A Magyarországi Muszlimok Szervezete szerint a szabadságvesztés-büntetésüket töltő muszlimok panaszaik ellenére rendszeresen kaptak disznóhúst vagy disznózsírt tartalmazó ételeket.

Január 6-án az állami fenntartású Kossuth Rádió bejelentette, hogy Siklósi Beatrixot nevezték ki új igazgatójának. Január 27-én annak fényében, hogy Siklósi korábban többször is antiszemita és rasszista megjegyzéseket tett, illetve terjesztett – például a közösségi oldalakon rasszista vicceket és az antiszemita kuruc.info weboldalra mutató linkeket osztott meg, valamint egyik korábbi műsorában a holokauszttagadó David Irving volt a vendége –, 21 zsidó szervezet közzétett egy közös nyílt levelet, amelyet Papp Dánielnek, a közmédia vezérigazgatójának címeztek, és amelyben Siklósi megbízatásának a megszüntetését kérték. Papp megalapozatlannak nevezte az antiszemitizmus Siklósi ellen felhozott vádjait, és elutasította azokat. Az Egységes Magyarországi Izraelita Hitközség (EMIH) főrabbija, Köves Slomó „elfogadhatatlannak” minősítette Siklósi kinevezését, a Mazsihisz pedig utalt egy 2014-es nyilatkozatára, amelyben elítélően nyilatkozott Siklósinak egy másik pozícióba történő kinevezéséről, és hozzátette, hogy továbbra is fenntartja a személyével kapcsolatos aggályait.

Augusztus 20-án a kormány a Magyar Érdemrend kitüntetésében részesítette Raffay Ernő történészt, akit a média és más történészek antiszemita nézetek terjesztéséért bíráltak. 2015-ben Raffay egy nyilvános fórumon a holokauszt előtt az országban élő zsidók számáról panaszkodott, és kijelentette, hogy kitúrtak „bennünket a pozíciókból a tudományban, a iskolában, az akadémiában, az egyetemen, a bankvilágban, a földbirtokban, a szakmákban”. Az Európai Bizottság antiszemitizmus elleni küzdelemmel foglalkozó koordinátora, Katharina von Schnurbein, augusztus 25-én egy Twitter-bejegyzésben bírálta Raffayt az „antiszemita kommunikáció és az összeesküvés-elméletek” nyílt terjesztéséért.

A Mazsihisz és az EMIH zsidó szervezetek aggályosnak találták a kormány azon döntését, hogy az új – az állami általános és középiskolákban szeptember 1. óta érvényes – nemzeti alaptantervben szereplő kötelező olvasmányok közé széles körben antiszemitának tekintett írók – többek között Nyírő József, a Nyilaskeresztes Párt tagja és az elítélt háborús bűnös Wass Albert – munkái is bekerültek, ellenben kihagyták Kertész Imre – irodalmi Nobel-díjas író és a magyar holokauszt túlélője – műveit.

Antiszemita és rasszista kijelentései miatt több zsidó vezetői is kritikával illette Bíró Lászlót, a Jobbik tagját, aki az október 11-i Borsod megyei időközi választáson alulmaradt az ellenzéki pártok közös jelöltjeként. Bíró a közösségi oldalakon tett korábbi megjegyzéseiben Budapestre „Judapestként” hivatkozott, és arról panaszkodott, hogy kerülete szállodáiban mennyi külföldi zsidó száll

meg. Az EMIH főrabbija, Köves Slomó kijelentette, hogy aggasztó, hogy „a [Bírót] támogató pártok közvetetten legitimálják az antiszemitizmust”. Ezt megelőzően augusztusban Heisler András, a Mazsihisz elnöke Bíró megjegyzéseire hivatkozva kijelentette, hogy a Mazsihisz minden „etnikai, vallási csoport, szexuális kisebbség elleni uszítást” elítél.

Egy helyi önkormányzati ülésen június 25-én László Imre, Budapest egyik kerületének polgármestere és az ellenzéki Demokratikus Koalíció párt tagja kijelentette, hogy Hitlernek „az a munkája, amit” az előtt kifejtett, hogy a Time magazin 1938-ban az év emberének választotta, „az gyakorlatilag Németország felemelkedését hozta, méghozzá látványosan a világgazdasági válság után. Ez után következő tettei már nem férnek bele ebbe a képbe.” Június 26-án László kiadott egy nyilatkozatot, amelyben elnézést kért a megjegyzéseiért, és hangsúlyozta zsidó gyökereit, valamint azt, hogy több családtagját is náci haláltáborokban gyilkolták meg.

A Budapesten tervezett új holokausztmúzeum és oktatási központ, a Sorsok Háza megnyitása továbbra is függőben volt. Továbbra is kritikákat váltott ki a múzeum koncepciója, amely vezető zsidó csoportok és holokausztudósok kritikája szerint a magyar állam és vezetője, Horthy Miklós második világháború és holokauszt során betöltött szerepének elhalványítására irányul. Horthy vezetése alatt az ország szövetségre lépett a náci Németországgal, és több mint 400 000 magyar zsidót deportált a náci haláltáborokba. Az EMIH, azaz a múzeum tulajdonosának főrabbija, Köves Slomó novemberben kijelentette, hogy tervezőcégekkel és történészekkel dolgozik együtt, és a megnyitó lehetséges időpontját a magyar zsidók 1944-es deportálásának 2024-ben tartandó 80. évfordulójára vagy korábbra tette.

Év végéig a kormány nem osztotta meg az örökös nélküli és gazdátlan vagyonra vonatkozó kutatás értékelését, és nem tett eleget a Zsidó Kárpótlási Világszervezet (WJRO) további megbeszélésekre irányuló kéréseinek, amelyek célja az lenne, hogy megállapítsák a tárgyalások megkezdésének ütemtervét. 2019 áprilisában a WJRO átadta a kormánynak a kormány által az örökös nélküli vagyonnal kapcsolatban elvégzett második kutatásról szóló értékelését.

Áprilisban, amikor egy magyar származású, amerikai állampolgárságú zsidó befektető arra vonatkozó javaslatáról beszélt, hogy az EU-nak hogyan kellene finanszíroznia a koronavírushoz kapcsolódó helyreállítási alapot, Orbán Viktor miniszterelnök azt mondta egy interjú során, hogy „a kamatot szeretik ők nagyon”, amit egyes megfigyelők burkolt antiszemita üzenetként értékeltek. Áprilisban egyes kormányközeli médiumok közölték, hogy ugyanez a befektető „feltehetően” a nemzeti valuta ellen cselekszik, és felelőssé tehető annak tavaszi gyengüléséért.

Novemberben a kormánybarát médiában, az Origo.hu oldalon megjelent véleménycikkben Demeter Szilárd kulturális miniszteri biztos és a Petőfi Irodalmi Múzeum igazgatója a szóban forgó amerikai zsidó üzletembert a „liberális Führernek” nevezte, és úgy fogalmazott, hogy Európa az ő „gázkamrája”, a „multikulturális nyitott társadalom” kapszulájából pedig árad a „mérgező gáz”. Az EU által javasolt azon mechanizmusra utalva, amely az uniós költségvetésből teljesített kifizetéseket a jogállamiság elvének tiszteletben tartásától tenné függővé, Demeter a lengyeleket és a magyarokat „az új zsidókként” említette, akik a „liberárják” célpontját jelentik, és akikről azt mondják, hogy „nagy az [orruk], büdösek... és tetvesek”. Demeter megjegyzéseit elítélte többek között a Mazsihisz, az EMIH, az Amerikai Zsidó Bizottság közép-európai irodája és a Nemzetközi Auschwitz Bizottság, és minden jelentősebb ellenzéki párt a lemondását követelte. November 29-én Demeter kijelentette, hogy visszavonja a cikket, és törli a Facebook oldalát, „függetlenül attól, hogy mit gondolok”. Azt is hozzátette, hogy „[a]bban igazat adok az engem kritizálóknak, hogy nácizni ma relativizálás, és a náci párhuzam akaratlanul is sértheti az áldozatok emlékét”. Decemberben a kormányzati tisztviselők továbbra is védték Demeter miniszteri biztosi pozícióját, azzal érvelve, hogy visszavonta a cikket, és bocsánatot kért.

Egyes kormányzati tisztviselők továbbra is a „keresztény Európa” védelméről szóló nyilatkozatokat tettek. Az őszi parlamenti ülésszak kezdete alkalmából közzétett esszében Orbán Viktor miniszterelnök szeptember 21-én azt írta a *Magyar Nemzetben*, hogy míg a közép-európai országok a migrációmentes jövő választják, a nagy nyugat-európai városok lakosságának többsége és az európai népesség 20%-a 2050-re muszlim lesz. Augusztus 31-én Semjén Zsolt miniszterelnök-helyettes kijelentette, hogy 2010 óta a kormány mintegy 3000 templomot épített vagy újított fel a Kárpát-medencében, és ígéretet tett arra, hogy „egyik ilyen templomból sem lesz mecset vagy bevásárlóközpont”.

Januárban Orbán Viktor miniszterelnök és felesége részt vett az auschwitz-birkenaui koncentrációs táborban a holokauszt nemzetközi emléknapján a tábor felszabadításának 75. évfordulója alkalmából tartott megemlékezésen. Orbán megosztott egy fotót a Facebookon egy őrtoronyról – háttérben a szögesdrót kerítéssel – és egy idézetet az Ószövetségből („Mondd el a gyermekeidnek”), a médiában pedig megjelent egy fotó Orbánról, amelyen gyertyát gyújt a birkenaui tábor áldozatainak magyar emlékművénél. Az Európai Zsidó Szövetség szimpóziumának az ugyanezen évforduló tiszteletére tartott megemlékezésén Varga Judit igazságügyi miniszter beszédében kijelentette, hogy az ország „zéró toleranciát alkalmaz az antiszemitizmussal szemben”, és hozzátette, hogy „az állami vezetés határozottan fellép az antiszemita megnyilvánulásokkal szemben”, valamint hogy Magyarország „Európa legbiztonságosabb országa a zsidók számára”.

A kormány az év végéig 216,4 milliárd Ft-ot (729,2 millió USD-t) adott a bevett egyházaknak, (szemben a 2019. évi 64,8 milliárd Ft-tal, azaz 218,4 millió USD-vel) amelynek 96%-a – 209 milliárd Ft (704,3 millió USD) – került a négy történelmi egyházhoz. A Római Katolikus Egyház 161,7 milliárd Ft-ot (554,9 millió USD-t), a Református Egyház 37,7 milliárd Ft-ot (127 millió USD-t), az Evangélikus Egyház 6,8 milliárd Ft-ot (22,9 millió USD-t), a Mazsihisz 2 milliárd Ft-ot (6,7 millió USD-t), az EMIH 534 millió Ft-ot (1,8 millió USD-t), az Ortodox Izraelita Hitközség pedig 281 millió Ft-ot (947 000 USD-t) kapott. A kormány pénzügyi támogatásainak jelentős részét átvevő vallási csoportok az adott összegeket olyan tevékenységekre fordították, mint az épületek karbantartása, közoktatási és szociális szolgáltatások, hitoktatás és a kulturális tevékenységek, közösségi programok és beruházások, a munkavállalók fizetése, valamint a külföldön élő állampolgárok hitéleti tevékenységei. Ezenkívül a kormány további 211,3 millió Ft-ot (712 000 USD-t) biztosított más vallási csoportoknak.

Néhány zsidó csoport állami támogatással felújított zsinagógákat avatott fel. Szeptemberben az országgyűlés alelnöke, Lezsák Sándor által alapított Lakitelek Népfőiskola átadta a Hungarikum Liget nevű, többek között egy szállodából, borászatból, lovardából és footgolfpályából álló wellnessközpont tulajdonjogát a Szeged-Csanádi Katolikus Egyházmegyének. Sajtóbeszámolók szerint a kormány 30 milliárd Ft (101,1 millió USD) állami támogatásban részesítette a projektet.

Novemberben a Magyarországi Református Egyház Balog Zoltánt, az Emberi Erőforrások Minisztériumának korábbi vezetőjét választotta a dunamelléki egyházkerület püspökévé.

Az adóhivatal által szeptember 9-én közzétett statisztika szerint 114 egyház és vallási csoport részesült a személyi jövedelemadóból teljesített 1%-os felajánlásokban. 2019-ben csak a 32 bevett egyház volt jogosult ezekre a felajánlásokra. A korábbi évekhez hasonlóan a legtöbb felajánlást a következő egyházak kapták: a Katolikus Egyház, melynek 708 237 fő 3,9 milliárd Ft-ot (13,1 millió USD-t) adományozott; a Magyarországi Református Egyház, melynek 292 768 fő 1,6 milliárd Ft-ot (5,4 millió USD) ajánlott fel; valamint az Evangélikus Egyház, melynek 80 237 személy 478 millió Ft-ot (1,6 millió USD-t) juttatott. A Magyarországi Krisna-tudatú Hívők Közössége került a negyedik helyre, melynek 71 470 fő 448 millió Ft-ot (1,5 millió USD-t) ajánlott fel. Mindkét reform zsidó csoport (a Szim Salom és a Bét Orim) jogosulttá vált a személyi jövedelemadóból teljesített 1%-os felajánlásokra, a másik három meglévő zsidó csoport, azaz a Mazsihisz, az EMIH és az ortodox csoport mellett. A zsidó csoportok közül a Mazsihisz kapta a legtöbb felajánlást.

Márciusban az Evangélikus Egyház szociális és oktatási tevékenységekre irányuló együttműködési megállapodást kötött a kormánnyal. Júliusban a Hit Gyülekezete (a pünkösdi mozgalomhoz tartozó keresztény egyház) átfogó együttműködési megállapodást kötött a kormánnyal. Egy korábbi, 2006-os megállapodásra építve Semjén Zsolt miniszterelnök-helyettes és az egyház vezetője, Németh Sándor lelkész az ünnepélyes aláíráskor kijelentette, hogy a megállapodás jogi és pénzügyi garanciákat biztosít az egyház intézményeinek működéséhez.

Az ország a Nemzetközi Holokauszt-emlékezési Szövetség tagja.

III. A vallásszabadság társadalom általi tiszteletben tartása

Az antiszemitizmust figyelemmel kísérő Tett és Védelem Alapítvány nevű civilszervezet 16 antiszemita incidensről számolt be az év első felében, amelyek közül egy esetben diszkriminációra, 11 esetben gyűlöletbeszédre, négy esetben pedig rongálásra került sor. A muszlim szervezetek nem gyűjtöttek statisztikai adatokat, azonban a Magyarországi Muszlimok Szervezete arról számolt be, hogy ugyan fizikai támadásokra ritkán került sor, szóbeli sértések gyakran előfordultak, különösen a fejkendőt viselő vagy a sötétebb bőrű, idegen nyelven beszélő személyekkel szemben. A Magyarországi Muszlimok Szervezete szerint a lakosság többsége gyanakvással tekint a muszlimokra.

Február 8-án Magyarország és más európai országok széles körben radikális jobboldaliként és neonáciként jellemzett csoportjainak körülbelül 500-600 tagja összegyűlt Budapesten a „Becsület Napja” alkalmából, amely a német és a magyar csapatok által 1945 februárjában, a város szovjet Vörös Hadsereg általi ostroma alatt megvalósított kitörési kísérletről emlékezett meg. Feketébe öltözve és saját szélsőjobboldali mozgalmaik zászlaját tartva koszorúkat helyeztek el a nácik és a velük együttműködő személyek tiszteletére. Bár a rendőrség eredetileg betiltotta a rendezvényt, a Fővárosi Törvényszék később feloldotta a tilalmat. Egy rendőrökből álló sorfallal elválasztva mintegy 300-500 ellentüntető skandált és dobolt a rendezvény alatt. A média szerint „nem alakult ki komolyabb konfliktus – miközben kisebb csörték voltak így is”. A megemlékezést egy menet követte az ostrom alól kitörni próbáló személyek útvonala mentén; ezalatt egyes résztvevők történelmi egyenruhákat és jelvényeket viseltek. A megemlékezésről néhány kormányközeli médium kedvezően számolt be. Egyetlen kormányzati tisztviselő sem ítélte el a rendezvényt, és nem került sor vádemelésre a résztvevők ellen.

Március 1-jén körülbelül 1000 fő vett részt a szélsőjobboldali Mi Hazánk párt, valamint a Betyársereg és a Hatvannégy Vármegye Ifjúsági Mozgalom nevű szélsőséges csoportok által szervezett budapesti felvonuláson, melynek során

Horthy Miklós – Magyarország második világháború alatti vezetője – hatalomra kerülésének centenáriumát ünnepelték meg.

A Magyarországi Muszlimok Szervezete szerint egy állásinterjúztató egy magyar anyanyelvű muszlim interjúzóval kapcsolatban megjegyezte, hogy „magyar embert" akart, de egy „Ali" jelent meg. A muszlim jelentkező nem kapott állásajánlatot, és nem tett jogi lépéseket.

A magyar lakosság körében 2019 decemberében a Republikon kutatóintézettel folytatott helyi együttműködés keretében elvégzett, az EU által finanszírozott, „Az antiszemitizmus elleni küzdelem Közép-Európában" című felmérés szerint a válaszadók 10%-a úgy vélte, hogy a zsidók gyakran válnak gyűlöletbeszéd áldozatává, őket pedig a muszlimok követték (9%); 41% úgy nyilatkozott, hogy „nem szimpatizál" a muszlimokkal, a zsidókkal pedig 15% nem szimpatizált. Ami a zsidókkal szembeni gyűlöletbeszéddel kapcsolatos hozzáállást illeti, a válaszadók 45%-a találkozott már antiszemita sztereotípiákkal, 41% sértésekkel, 35% a zsidók groteszk ábrázolásával, 27% pedig még semmilyen gyűlöletbeszédet nem tapasztalt. 49% értett egyet azzal a kijelentéssel, hogy a zsidók jelentős befolyást gyakorolnak a világ eseményeire és a gazdaságra, 38% pedig azzal, hogy az országban élő zsidók számára Izrael fontosabb, mint Magyarország; 34% úgy vélte, hogy a holokauszt túl nagy figyelmet kap a nyilvános viták során.

A SentiOne online kutatócsoport a közösségi oldalakon január 1. és április 15. között tett hozzászólásokra vonatkozóan elvégzett elemzésében megállapította, hogy a második legtöbb negatív hozzászólás (24%) a zsidók ellen irányult, és a zsidókkal kapcsolatos hozzászólásokat író személyek 43%-a őket hibáztatta a Covid19-világjárvány miatt.

Februárban a Pew Research Center közzétett egy felmérést az emberek demokratikus elvekhez – többek között a rendszeres választásokhoz, a szólásszabadsághoz, a szabad civil társadalomhoz és a vallásszabadsághoz – való, 34 országban tapasztalható hozzáállásáról; az elemzés alapját a 2019. tavaszi globális hozzáállásokról szóló felmérés (Spring 2019 Global Attitudes Survey) keretében lefolytatott interjúk adták. A kutatás megállapításai szerint a magyar válaszadók 70%-a tartotta „nagyon fontosnak" a vallásszabadságot, melyet a kilenc demokratikus alapelv közül az utolsó helyre soroltak.

Márciusban a Mazsihisz arról számolt be, hogy vandálok súlyosan megrongáltak néhány sírt a Budapesttől délkeletre fekvő kiskunfélegyházai zsidó temetőben. A helyreállítás költségeit a becslések 300 000 és 2,5 millió Ft (1000-8400 USD) közé tették. A Mazsihisz feljelentést tett a rendőrségen.

A Mazsihisz beszámolója szerint november 1-jén vandálok összetörtek három sírkövet, egy másik sírkövön pedig emberi ürüléket hagytak a Budapesttől délre található keceli zsidó temetőben.

Júniusban két rongálásra került sor, amelyek közül az egyik egy budapesti zsidó középiskola plakátjára rajzolt horogkereszttel volt kapcsolatos, a másik pedig egy kelet-magyarországi, debreceni nyilvános falra felfestett horogkereszttel.

Októberben néhány civilszervezet arról számolt be, hogy a hatóságok vádemelés nélkül lezárták a nyomozást az Auróra civilszervezet – zsidó ifjúsági szervezet által fenntartott – budapesti központja ellen 2019 októberében a Légió Hungária – egy széles körben neonáciként jellemzett csoport – mintegy 50 tagja által elkövetett támadás ügyében.

Február 2-án a Mazsihisz közgyűlése elfogadta a Szim Salom és a Bét Orim – az ország két reform zsidó csoportja – társult tagként történő felvételére irányuló javaslatot.

A Keresztény-Zsidó Tanács – a katolikus, az evangélikus, a református és a baptista egyház, valamint a zsidó csoportok informális vitafóruma – olyan eseményeket szervezett, mint például a holokauszt nemzetközi emléknapján tartott közös imádkozások. A koronavírus miatti korlátozásokra tekintettel a tanács kevesebb eseményt szervezett, mint a korábbi években.

IV. Az Egyesült Államok kormányának politikája és a magyarországi eseményeken történő részvétele

A kormánnyal – többek között a Miniszterelnökség egyházi és zsidósággal kapcsolatos kérdésekért felelős tisztségviselőivel – tartott találkozókon és megbeszéléseken a nagykövet, valamint a nagykövetség képviselői támogatták a holokauszt alatt elkobzott örökös nélküli zsidó vagyon visszaszolgáltatását, a holokausztról való történelmi megemlékezést és a vallásszabadságot, továbbá megtárgyalták az egyházügyi törvény rendelkezéseit.

A nagykövet és a nagykövetség tisztségviselői a WJRO-val is konzultáltak az örökös nélküli vagyon visszaszolgáltatásáról.

A nagykövetség és az Egyesült Államok Külügyminisztériumának tisztségviselői – köztük az antiszemitizmus nyomon követésével és az antiszemitizmussal szembeni harccal foglalkozó különmegbízott, valamint a holokausztügyekkel foglalkozó különmegbízott – megbeszéléseket tartottak a zsidó közösség képviselőivel az antiszemitizmusról, a tolerancia és a történelmi igazság oktatásban történő előmozdításáról, a közösség és a kormány közötti kapcsolatról, a Sorsok Háza múzeum koncepciójáról, a kárpótlással kapcsolatos kérdésekről, a budapesti Holokauszt Emlékközpontról és a holokausztról való

megemlékezésről. A nagykövetség augusztusban kiadott egy nyilatkozatot, amelyben kijelentette, hogy „egyetlen társadalom sem tolerálhat neonáci vagy más gyűlölködő csoportokat”, és amelyben a Légió Hungária által 2019 októberében az Auróra civilszervezet központja ellen elkövetett rongálásra is utalt. Novemberben a nagykövetség kiadott egy nyilatkozatot, amelyben elítélt egy véleménycikket, amely az uniós szakpolitikákról folyó vitát a holokauszthoz hasonlította, továbbá megjegyezte, hogy nem szabad tolerálni a holokauszt relativizálását vagy elbagatellizálását.

Januárban Auschwitz és a budapesti gettó felszabadításának 75. évfordulója, valamint a holokauszt nemzetközi emléknapja alkalmából az ügyvivő részt vett a Holokauszt Emlékközpont és a zsidó csoportok által szervezett három megemlékezésen. Az ügyvivő a vallási vezetők különböző csoportjai körében mindhárom alkalommal hangsúlyozta a vallásszabadság fontosságát, a nagykövetség pedig weboldala és a közösségi média segítségével szélesebb közönséghez is eljuttatta ezt az üzenetet. A nagykövetség tisztségviselői a Holokauszt Emlékközpontot is meglátogatták, hogy megemlékezzenek azokról a személyekről, akik életüket vesztették, valamint hogy demonstrálják az Egyesült Államok elkötelezettségét amellett, hogy a holokauszt soha többé nem ismétlődhet meg; a látogatásról a közösségi médiában is beszámoltak. A nagykövetség rendszeres kapcsolatot ápolt a különböző vallási közösségek vezetőivel, ideértve a négy „történelmi” egyházat, valamint a baptistákat, a muszlimokat és a Szcientológia Egyházat, továbbá azokat a vallási csoportokat is, amelyek 2011-ben elveszítették a bevett egyházi jogállást (például a MET, a Bét Orim és a Szim Salom), annak érdekében, hogy megértsék az aggályaikat, hogy előmozdítsák a vallásszabadság és a tolerancia ügyét, valamint hogy megtárgyalják az egyházügyi törvény, az antiszemitizmus és az muszlimellenes retorika hatásait.

Október 13-án a nagykövet beszédet mondott egy rendezvényen, amelyen Mindszenty József bíborosra emlékeztek, akit bebörtönöztek azért, mert szembeszállt az országban a fasizmussal és a kommunizmussal, és aki 15 éven át a nagykövetségen lelt menedékre; beszédében a nagykövet hangsúlyozta, hogy az Egyesült Államok támogatja, hogy a vallásszabadság mindenki számára biztosított legyen.

A nagykövet és a nagykövetség tisztségviselői különböző zsidó szervezetek által szervezett eseményeken vettek részt – például meglátogatták Budapest újonnan felavatott zsinagógáit –, hogy ezzel is hangsúlyozzák a zsidó közösség iránti támogatásukat, és hogy előmozdítsák a vallási toleranciát. A nagykövetség képviselői minden említett rendezvényen ismételten kinyilvánították az Egyesült Államok vallásszabadság melletti elkötelezettségét, és a zsidó közösséget aggasztó kérdéseket beszéltek meg.